

Denna artikel är i samarbete med Lipum.

Biologisk läkemedelskandidat ger nytt hopp i kampen mot JIA

Lipums (publ) antikropp SOL-116 är en läkemedelskandidat i kampen mot barnreumatism. Snart inleds de kliniska prövningarna.

Text Catharina Holm

Hundratal barn drabbas årligen. Mellan 200–250 svenska barn drabbas årligen av barnreumatism, eller juvenil idiopatisk artrit (JIA). Sjukdomen är förvisso klassad som sällsynt men orsakar mycket lidande och besvär för många av de barn som drabbas. Svullnad, stelhet och smärta i leder är vanliga symptom, liksom nedstämdhet och depression är vanliga bieffekter på grund av försämrad livskvalitet. För ett stort antal av de drabbade barnen blir sjukdomen livslång.

Idag saknas ibland effektiva behandlingsalternativ mot JIA; behandlingen blir ofta densamma som den konventionella behandlingen mot ledgångsreumatism hos vuxna. På senare år har dock framsteg inom forskning riktad mot JIA skapat nytt hopp. Ett av de bolag som idag har en kandidat för

behandling av en rad olika kroniska inflammatoriska sjukdomar, inklusive JIA, är Lipum.

Ett enzym som bär på förklaringen

Olle Hernell, professor i pediatrik och specialist inom barnsjukdomar och Susanne Lindquist, molekylärbiolog och docent inom experimentell pediatrik är båda medgrundare till Lipum. Redan under 1970-talet "snubblade" Olle Hernell i sin forskning över det fettspjälkande enzymet BSSL (Bile Salt-Stimulated Lipase), då först i bröstmjölk och senare i blodbanan.

Flera år senare i deras fortsatta forskning om BSSL upptäckte Olle och Susanne att enzymet finns i vissa vita blodkroppar som spelar en viktig roll för kroppens försvar mot infektioner och inflammationer. De insåg där och då att de var något stort på spåret.

– I vår prekliniska forskning såg vi att

när en inflammation blir "kronisk", det vill säga inte längre kan kontrolleras av kroppens eget försvar, bidrar BSSL till fortsatt inflammation. BSSL spelar alltså en viktig roll vid olika kroniskt inflammatoriska sjukdomar. Genom att injicera en antikropp mot BSSL visade vi att inflammationen kunde dämpas, eller helt förhindras berättar Susanne Lindquist.

En insikt som numera utgör grunden till Lipums läkemedelskandidat SOL-116, en antikropp mot BSSL och därmed en rad inflammatoriska sjukdomar. De indikationer som SOL-116 hittills visat sig effektiv emot är bland annat ledgångsreumatism samt just JIA. Jämfört med dagens läkemedel förväntas SOL-116 ge en lägre direkt påverkan av immunförsvaret och därmed ha färre biverkningar.

– För mig som gammal barnläkare har barnfokus varit särskilt viktigt

och givande, svarar Olle Hernell på frågan varför man valt just JIA som första indikation för företagets läkemedelskandidat.

Klinisk prövning, nästa milstolpe

Just nu pågår tox- och säkerhetsstudier för SOL-116. Det innebär att man snart är redo att inleda sina kliniska studier och Fas I planeras till sommaren 2022. För den fortsatta utvecklingen har bolaget löpande stärkt organisation med ytterligare expertis och börsnoterats vid Nasdaq First North. Efter grundliga förberedelser är förhoppningarna stora, om än försiktiga, som så ofta i läkemedelsutveckling.

– Som entreprenör vill man att det ska gå snabbt, men som forskare och läkare är det viktigt att det går lagom långsamt. Det är oerhört viktigt att säkerställa att vår läkemedelskandidat lever upp till de högt ställda krav som är förknippat med läkemedel, säger Olle Hernell. ■

FOTO: MATTIAS PETERSSON/ONEA UNIVERSITETET
Grundare: Lennart Lundberg, Susanne Lindquist & Olle Hernell.

Nka utvecklar stöd till anhöriga – en viktig resurs då närstående har en dold diagnos

Text Agneta Berghamre Heins

ISverige är drygt 1,3 miljoner personer, var femte person i vuxen ålder, anhörig till en närstående och ger omsorg i form av vård, hjälp eller stöd. Av dessa är närmre en miljon i förvärsaktiv ålder.

– Det är ingen större skillnad mellan kvinnor och män när det gäller omfattningen på omsorgen till en närstående, men kvinnor ger mer personlig omsorg, tillsyn och umgänge, medan männen svarar för mer praktisk hjälp och ekonomisk stöd, säger Lennart Magnusson, verksamhetschef, Nationellt kompetenscentrum anhöriga, Nka.

Studier visar att ju mer omfattande omsorg som ges desto högre är risken för att anhöriga ska drabbas av försämrad livskvalitet. Möjligheten att förvärsarbeta eller studera kan påverka negativt, likaså risken för att drabbas av ohälsa på grund av stress, minskade möjligheter till fysisk aktivitet och socialt delaktighet.

– Samtidigt visar studier även att livskvaliteten påverkas i positiv riktning

för anhöriga när deras närstående får god vård och omsorg och de själva rätt stöd i sin omsorgsroll, säger Lennart Magnusson.

Nka arbetar sedan 2008 på uppdrag av Socialdepartementen med att stödja utvecklingen av anhörigstödet över hela landet. Områden som inkluderas i Nkas arbetsfält är anhöriga i ett livsloppsperspektiv, anhöriga i alla åldrar som ger vård och stöd till en närstående med någon form av ohälsa eller funktionsnedsättning.

Genom att erbjuda en kunskapsbank byggd på erfarenheter från anhöriga, närstående, professionella, vetenskapen, brukarorganisationer med flera är Nkas mål att förstärka kunskapen nationellt inom området. Nyheter, reportage, filmer, goda exempel, kunskapsöversikter, inspirations- och utbildningsmaterial med mera finns att tillgå på Nkas hemsida. Nka erbjuder även poddar, webinarier och webbutbildningar, som är tillgängliga för alla utan avgift.

FOTO: NKA
Lennart Magnusson
Verksamhetschef,
Nationellt kompetenscentrum anhöriga, Nka

– Anhöriga själva kan behöva stöd för att orka med sin situation, men det är inte alla i landet som får tillgång till rätt stöd, eller vet hur man kan få stöd. Alla kommuner har en skyldighet att erbjuda stöd till anhöriga. Stödet ser olika ut och är ojämnt fördelat över landet, därför har Nka länge verkat för en nationell anhörigstrategi, säger Lennart Magnusson.

På uppdrag av regeringen har Socialstyrelsen i samverkan med Nka och Sveriges kommuner och regioner, SKR, tagit fram ett underlag som kommer att överlämnas till regeringen i slutet av juni i år, något som varmt välkomnas av Nka.

– Anhöriga till närstående som har "dolda" diagnoser, vilket många gånger är autoimmuna sjukdomar, och barn och unga anhöriga är några områden som behöver synliggöras än mer. Inom alla de arbetsfält Nka verkar finns anhöriga till personer med exempelvis autoimmuna sjukdomar. Både anhöriga och närstående har behov av stöd, oavsett var man bor i landet, slår Lennart Magnusson fast. ■

Denna artikel är i samarbete med NKA.

